

ТОВАРООБОРОТ ТА ФІНАНСОВІ ПОКАЗНИКИ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Н.В. Стасюк

Макіївський економіко-гуманітарний інститут

Товарооборот забезпечує одержання доходів і реалізацію соціально-економічних функцій торговельних підприємств. Проведено дослідження взаємозв'язку товарообороту з фінансово-господарськими процесами. Запропоновано створення механізму регулювання товарообороту для забезпечення цільового рівня платоспроможності і фінансової стійкості підприємства.

Ключові слова. Товарооборот, коефіцієнти ліквідності, рентабельність, платоспроможність.

Commodity turnover provides the receipt of profits and realization of social and economic functions of trade enterprises. Research of intercommunication of commodity turnover with financial and economic processes is conducted. Creation of mechanism of adjusting of commodity turnover is offered for providing of having a special purpose level of solvency and financial firmness of enterprise.

Keywords: turnover, liquid ratio, profitability, possibility to pay

Вступ. З переходом до нових принципів функціонування економіки суттєво зросла роль торгівлі в економіці держави, сформувалася якісно нова структура сфери товарного обігу. Це вимагає ефективного механізму руху товарів у їхній натурально-речовинній, вартісній та інформаційній формах, що можливо тільки при добре організованому товарообороті. Таким чином, значення товарообороту в ринкових умовах не тільки зберігається, але й істотно підвищується. Товарооборот являє собою результат складних соціально-економічних процесів і відносин не тільки в сфері товарного обігу, але й в економіці держави в цілому. Роздрібний товарооборот є найважливішим соціально-економічним показником економіки держави й окремого регіону, це результативний показник діяльності торгівлі в цілому й окремих торгових підприємств [1]. Товарооборот забезпечує одержання доходів і прибутку, крім того, розвиток товарообороту забезпечує реалізацію соціально-економічних функцій торгових підприємств – задоволення попиту і забезпечення життєво важливих потреб населення.

Постановка проблеми. Активність товарообороту як процесу реалізації товарів безпосередньо впливає на ефективність використання наявних у підприємства основних фондів, трудових і фінансових ресурсів. В умовах нестачі фінансових ресурсів особливо актуальна кількісна оцінка взаємозв'язку товарообороту з фінансовими показниками торгового підприємства. В умовах ринкової економіки торговельне підприємство має можливість самостійно обирати та чи іншу стратегію розвитку товарообороту. Оскільки головним ієрархічним рівнем управління товарооборотом, як і багатьма іншими торговими процесами, є мікрорівень, то й центром трансформації цього процесу у ринкових умовах виступає торгове підприємство.

Аналіз останніх досліджень. Накопичений досвід економічного аналізу, моделі визначення взаємозв'язку товарообороту і факторів, що на нього впливають [1, 2], базувалися на уявленні про товарооборот як найважливіший плановий показник, відповідно до якого налаштовувалась уся господарська діяльність торгового підприємства. Традиційно товарооборот розглядають як кількісний вимірник обсягу продажів.

Перехід до ринкової економіки супроводжувався зміною соціальної й економічної ролі товарообороту. В умовах фінансово-господарської самостійності підприємств його функції трансформувалися. Це зажадало нового підходу у визначенні місця товарообороту в системі економічних показників торгового підприємства. Сьогодні значення товарообороту на рівні

підприємства розглядається в двох аспектах: перший визначає товарооборот як економічну передумову одержання необхідного доходу і прибутку, другий – як фактор формування ресурсного потенціалу підприємства [1].

Мета дослідження. Принципово підтримуючи дані характеристики товарообороту, спробуємо довести, що в ринкових умовах господарювання його функції значно ширше і покликані забезпечити торговим підприємствам одержання необхідних торгових доходів, фінансову стійкість і платоспроможність, підтримку і підвищення ділової активності і конкурентоздатності, ефективне використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Виклад основного матеріалу. Для аналізу впливу товарообороту на фінансові результати були досліджені показники групи торгових підприємств м. Макіївки. Ми виходили з того, що розвиток товарообороту повинен здійснюватися за рахунок інтенсифікації діяльності торгового підприємства, сприяти зміцненню його фінансового стану.

У якості основної фінансової ознаки, що характеризує тип підприємства, обране співвідношення між основними й оборотними коштами, тобто структура активів. Показники фінансово-господарчої діяльності досліджуваних підприємств були згруповані у чотири блока відповідно до зазначених вище функцій товарообороту. У перший блок ввійшли показники, що характеризують прибутковість процесу реалізації товарів. Для її оцінки був зіставлений торговий дохід з витратами і частка торгового доходу з загальною сумою доходу від операційної діяльності. У результаті виявлено, що зростання товарообороту у всіх досліджуваних підприємствах не забезпечує відповідного росту маси торгового доходу і підтримання його рівня. При збільшенні обсягу товарообороту на 1,0–31,4 % сума торгового доходу знизилася, відповідно, на 5,2–17,4 %. Рівень торгового доходу у відсотках до обсягу товарообороту у цих підприємствах знизився на 1,6–3,83 %.

Існує чітко виражена залежність доходів не від товарообороту, а від структури активів. У тих підприємствах, де переважають необоротні активи, спостерігається тенденція зниження частки торгового доходу в складі загального доходу підприємства. Ця тенденція підтверджує прагнення торгових підприємств надавати перевагу доходам більш “легким”, ніж торговий. В основному, це доходи від здачі торгових площ в оренду. Поступово збільшуючи частку площ, що здаються в оренду, великі торгові підприємства або припиняють свою торгову діяльність, змінюючи спеціалізацію, або зберігають незначну торгову площу, та свою діяльність спрямовують, в основному, на надання орендарям різних торгових і неторгових послуг.

Таким чином, можна зробити висновок, що в досліджуваних підприємствах діючий механізм регулювання обсягу і структури товарообороту поки що не забезпечує реалізацію функції стабільного одержання торгових доходів. Дослідження підтверджує також висновок про те, що дефіцит торгових доходів, значна трудомісткість, змушують торгові підприємства шукати інші джерела доходів і відмовлятися від своєї головної місії – реалізації товарів. Альтернативним управлінським рішенням, на наш погляд, повинний бути пошук шляхів забезпечення обсягу і структури товарообороту, необхідних для одержання оптимальних доходів від реалізації товарів.

Другий блок показників характеризує вплив динаміки обсягу товарообороту на платоспроможність підприємства, реальну здатність підприємств покривати зовнішні короткострокові зобов'язання. Дослідження показало, що зростання товарообороту не забезпечує стабільного стану ліквідності як показника платоспроможності. В одних підприємствах при збільшенні товарообороту ліквідність знижується, в інших – підвищується.

Серед учених-економістів немає однозначної оцінки значення коефіцієнтів ліквідності в характеристиці платоспроможності підприємств, не завжди обґрунтоване їхнє порівняння з загальноприйнятою стандартною нормою [3]. На нашу думку, кожен коефіцієнт виконує свої функції, і їх значущість для загальної оцінки фінансово-господарської діяльності не викликає сумніву. Коефіцієнти є свого роду показниками найбільш небезпечних ділянок у діяльності підприємств, що потребують більш детального дослідження.

Значення коефіцієнтів ліквідності, отриманих в результаті розрахунків, свідчать про дуже низький їх рівень, просліджується зв'язок коефіцієнтів з наявністю у підприємства власного оборотного капіталу і його частки в оплаті товарів. Чим вище частка власного оборотного капіталу в оплаті товарів, тим вище коефіцієнти ліквідності. Низькі коефіцієнти ліквідності свідчать про те,

що в досліджуваних підприємствах необхідно приймати заходи щодо зміцнення фінансів підприємства шляхом мобілізації позапланово-вилучених коштів у оборотні активи. У зв'язку з цим становить інтерес не тільки дослідження взаємозв'язку товарообороту з коефіцієнтами платоспроможності, але й визначення механізму кількісного виміру впливу товарообороту на ці показники.

У рамках даного дослідження зроблено спробу створити методику розрахунку впливу товарообороту на показники платоспроможності торгового підприємства. Взаємозв'язок товарообороту з коефіцієнтом абсолютної ліквідності і пошук механізму кількісного виміру його впливу можна представити як послідовність економіко-математичних перетворень.

Відомо, що коефіцієнт абсолютної ліквідності визначається за формулою [3]:

$$K_{ал.і} = \frac{ГК_i + ЦП_i}{КЗ_i}, \quad (1)$$

де $K_{ал.і}$ – коефіцієнт абсолютної ліквідності; $ГК_i$ – грошові кошти звітного року (періоду); $ЦП_i$ – цінні папери та інші короткострокові фінансові вкладення; $КЗ_i$ – короткострокові зобов'язання.

Якщо припустити, що грошові кошти кожного чергового періоду ($ГК_i$) є сумою грошових коштів попереднього періоду ($ГК_{і-1}$) та їхнього зростання у поточному періоді (ΔGK_i), а приріст грошових коштів ($\Delta П_i$) представити як максимальну (або іншу) масу прибутку, отриману за рахунок товарообороту, то

$$ГК_i = GK_{і-1} + \Delta GK_i, \text{ а } \Delta П_i = \Delta T_i \cdot Kp_i,$$

де Kp_i – коефіцієнт рентабельності товарообороту i -го року.

Тоді формула 1 набуває такого вигляду:

$$K_{ал.і} = \frac{ГК_{і-1} + \Delta T_i + ЦП_i}{КЗ_i}, \quad (2)$$

де ΔT_i – приріст товарообороту; $ГК_{і-1}$ – грошові кошти попереднього року (періоду);

На основі формули 2 можливо скласти аналогічні формули для визначення взаємозв'язку коефіцієнтів поточної (3) та загальної (4) ліквідності з товарооборотом. В результаті низки математичних перетворень одержимо:

$$K_{п.і} = \frac{ДС_{і-1} + \Delta T_i \cdot Kp_i + ЦБ_i + ДЗ_i}{КЗ_i} \quad (3)$$

та

$$K_{з.і} = \frac{ДС_{і-1} + \Delta T_i \cdot Kp_i + ЦБ_i + ДЗ_i + ПЗ_i}{КЗ_i}, \quad (4)$$

де $ДЗ_i$ – дебіторська заборгованість; $ПЗ_i$ – поточна заборгованість.

Узагальнюючи розрахунки впливу товарообороту на платоспроможність досліджуваних підприємств, відзначимо, що низькі значення коефіцієнтів ліквідності підтверджують відсутність комплексного підходу до управління товарооборотом.

Третій блок показників характеризує вплив товарообороту на ділову активність підприємства і рентабельність вкладеного в нього власного капіталу. Тут також ми не спостерігаємо стійкого впливу товарообороту на оборотність і рентабельність оборотних коштів, що свідчить про втручання в цей взаємозв'язок інших, швидше за все, адміністративних факторів. Оскільки традиційну методику розрахунку впливу товарообороту на оборотність оборотного капіталу та його рентабельність широко подано в літературі з економічного аналізу [2–5], у її докладному викладі немає необхідності.

Розрахунки по четвертому блоку – забезпечення ефективності використання ресурсів підприємства, дозволяють також виявити відсутність стабільного впливу товарообороту на ефективність ресурсів. Спостерігається надзвичайно великий діапазон коливань ресурсо-віддачі – від 0,3 до 9,1 грн. на одиницю вартості ресурсів; від 0,36 до 26,6 грн. на одиницю основних фондів та від 1,58 до 13,8 грн. на одиницю оборотного капіталу.

Висновки. Проведені дослідження взаємозв'язку товарообороту з фінансово-господарськими процесами в підприємствах показують, що реалізація функцій товарообороту щодо забезпечення фінансового благополуччя підприємства, є актуальною проблемою. Один з напрямків її вирішення – створення механізму регулювання товарообороту під цільовий рівень платоспроможності і фінансової стійкості підприємства. Запропоновані формули 2-4 можуть бути використані для розрахунку цих показників.

Література

1. Мазаракі А.А. Економіка торгівельного підприємства: підручник для вузів / А.А. Мазаракі, Л.О. Лігоненко, Н.М. Ушакова. – К.: Хрещатик, 1999. – 800 с.
2. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Методы и процедуры / В.В. Ковалев. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 560 с.
3. Кравченко Л.И. Анализ хозяйственной деятельности в торговле: учебник / Л.И. Кравченко. – Мн.: Новое знание, 2003. – 526 с.
4. Любушин Н.П. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия: учеб. пособие для вузов / Н.П. Любушин, Л.Б. Лешева, В.Г. Дьякова. – М.: «ЮНИТИ – ДАНА», 2001. – 471 с.
5. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия / Г.В. Савицкая. – М.: ИНФРА-М, 2004. – 272 с.

УДК 343. 911

ПРОТИДІЯ РЕЦИДИВНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

Б.М. Телефанко

Львівський державний університет внутрішніх справ

Рецидивна злочинність була і залишається одним із найнебезпечніших видів злочинності. Рецидив має переважно пенітенціарну природу. Злочини, вчинені рецидивістами, переважно тяжкі і більш кваліфіковані. Рецидивісти негативно впливають на нестійких громадян, залучаючи їх у злочинну діяльність.

Ключові слова: рецидивна злочинність, рецидивіст, особа, злочин, виправна колонія, покарання.

Рецидивная преступность была и остается одной из наиболее опасных видов преступности. Рецидив имеет в большинстве случаев пенитенциарную природу. Преступления, совершенные рецидивистами, преимущественно тяжелые и более квалифицированные. Рецидивисты отрицательно влияют на нестойких граждан, привлекая их в преступную деятельность.

Ключевые слова: Рецидивная преступность, рецидивист, лицо, преступление, исправительная колония, наказание.

Recidive criminality was and remains to be one of the most dangerous types of criminality. The recidive has mainly penitentiary nature. Crimes, committed by the recidivists, are mainly heavy and more qualified. Recidivists negatively influence on unsteady citizens, attracting them in criminal activity.

Key words: recidive criminality, recidivist, person, crime, prison, punishment.

Вступ. Рецидивна злочинність, як і злочинність загалом, – соціально- правове явище, яке історично змінюється. Вона являє собою погрозову для суспільства небезпеку. Тому необхідно розуміти її небезпеку і причини поширеності. Рецидивісти становлять приблизно половину кількості всіх засуджених, які відбувають покарання в місцях позбавлення волі. Таким чином, протидія рецидивній злочинності потребує подальшого удосконалення